

raro eveniat, ut *Salm. loc. cit.* Et secus etiam, si cause sint omnino leves, prout essent visus partium honestarum mulieris, lectio leviter turpis colloquium cum fœmina non diurnum, vel leviter obscenum. Ratio, quia hominibus est quasi moraliter impossibile omnes has causas communiter evitare. Ita *Sanch. num. 18.* et *Salm. num. 50.*

Infertur II. non esse mortalem pollutionem, quæ, præter intentionem, accidit ex causa illicitis, adhuc mortaliter in alio genere, quam luxuriæ, putâ ex ebrietate, vel ex comeditione carnis nimis immoderata, aut in die vetito. Ita cum *Busemb. Sanch. n. 20.* *Nao. c. 16. n. 8. Suar. 3. part. tom. 3. quæst. 80. art. 7. Bonac. p. 10. num. 6. Less. l. 4. c. 3. n. 99. Salm. n. 54. cum *Vasq. Dicast. etc. Sporer n. 649.* cum *Laym.* et aliis, citatis supra n. 484. Ideo S. Greg. in cap. *Testamentum*, *Dist. 6.* loquens de pollutione orta ex superfluitate cibi vel potûs, dixit tantum aliquem reatum contrahi : « Cum verò (verba Pontificis) ultra modum appetitus in sumendis alimentis rapitur, habet exinde animus aliquem reatum. » Quod verbum aliquem explicans *Glossa*, inquit, *id est veniale peccatum*. Tantò magis non erit mortalis pollutio, quæ oritur ex causis venialibus in alio genere, ut ex equitatu, esu calidorum, siti, et aliis similibus actionibus. Sed hic controvertitur, an sit saltem veniale peccatum, ponere has causas leviter illicitas in alia materia, sine rationabili motivo, quando ex illis aliquis prævidet pollutionem se passurum? Negant *Holz. de sexto Precepto cap. I. num. 690. Croix lib. 3. part. I. num. 924.* cum *Arriaga, et Rodr. quia* (ut dicunt) tunc pollutio oritur potius ex naturæ infirmitate, quam ex causa illa, quæ non nisi per accidens et remotè ad pollutionem concurrit. Sed probabilius affirmant *Sanch. num. 21. Less. c. 3. n. 99. Ronc. q. 7. Sporer d. n. 649. Bonac. p. 10. n. 6. Salm. cap. 4. num. 52. cum S. Gregor. S. Antonin. Nao. Suar. et Dic.* Ratio, quia sine causa rationabilis permettere pollutionem, semper videtur aliquid indecens et inordinatum. Sed ab hoc veniali excusat quidem quævis causa rationabilis necessitatis, utilitatis, aut convenientiæ, ut cum *Laym. l. 3. sect. 4. n. 12.* docent communiter DD. citati n. 483. Et hoc, etiam si causa illa esset venialiter illicita in eadem materia luxuriæ, ut communiter dicunt *Salm. n. 51 et 63. Ronc. q. 7. R. 3. Spor. n. 650. Holz. n. 690,* ut mox supra dictum est.*

485. — 7. Pollutio in somno facta est mortalis, 1. Si ante directe, vel formaliter sit procurata, et causa non sit retractata. 2. Quando post somnum placuit, et approbata est propter deletionem venereum; alias non. *Fill. q. 5. n. 148. Trull. loc. cit. n. 9.* * (*Sed vide de hoc l. 5. n. 20.*) *

Quæres, an mutua pollutio, inter mares, vel fœminas procurata, sit mollities tantum, an sodomia?

Resp. Si fiat ex solo affectu ad yenereum libidinem sine concubitu, esse tantum mollitem: si verò fiat ex affectu ad personam illam indebiti sexus (præsertim si adsit aliqua conjunctio, et commixtio corporum) est quoad malitiam sodomia.

» *Fill. t. 30. c. 8.* Plura de tota hac materia V. infra lib. 5. cap. I. » d. 2. art. 2. de peccato in genere, et auctores citatos. * (*Vide de hoc supra Dub. anteced. n. 467.*) *

TRACTATUS QUINTUS.

DE SEPTIMO PRÆCEPTO.

Non furtum facies.

* Cum hoc prohibeatur omnis injusta damnificatio in bonis proximi, quæ fit 1. per furtum et rapinam, 2. per omissionem reparationis damni illati, 3. per iniquitatem contractuum, de his tribus hîc agendum.

TRACTATUS PRÆAMBULUS.

DE JUSTITIA, ET JURE.

486. Qualiter dividatur Justitia, et qualiter Jus? — 487. Quid sit Dominium, et Ususfructus? — 488. Quot sint peculia filiorum familiæ? — 489. Quot sint bona uxorum? — 490. Quot bona Clericorum? Et præsertim I. Quæ sint *Patrimonialia*? II. Quæ *Industria*? III. Quæ *Parcimonia*? IV. Quæ *Ecclesiastica*? — 491. Hinc quær. I. An Clericus teneatur necessariò pauperibus succurrere? Qu. II. Qui veniant nomine pauperum? Qu. III. An præferendi pauperes loci? Qu. IV. An superflua possint reservari? Qu. V. An Clericus, habens sua, possit vivere ex bonis Beneficii? Qu. VI. An etiam Pensionarii teneantur superflua erogare in usus pios? — 492. Qu. VII. An Beneficiarii male expendentes redditus, teneantur ad restitutionem? Qu. VIII. An peccent graviter, qui male accipiunt superflua à Beneficiario? — 493. Quot modis acquiratur dominium? I. *Occupatione.* — 494. II. *Nativitate.* — 495. III. *Alluvione.* — 496. IV. *Specificatione.* — 497. V. *Accessione.* — 498. VI. *Confusione*, vel *Commixtione*. — 499. An idem, quod currit in mixtione pecuniae, currat in mixtione aliarum rerum? — 500. VII. *Adificatione.* — 501. VIII. *Plantatione.* — 502. IX. *Perceptione fructuum.* — 503. X. *Traditione.* — 504. De *Prescriptione*, et conditionibus requisitis ad præscribendum; et I. De Bone Fide. — 505. II. De Titulo justo; et an sufficiat titulus coloratus, vel existimatus? — 506. III. De Continuata Possessione, et de tempore requisito ad præscribendum, usque ad num. 510. — 511. Quando Præscriptio interrupatur? — 512. An hæres possessoris malæ fidei possit prescribere? *Sed vide etiam num. 516.* — 513. An possit præscribi libertas à solvendo debito.

aut multa? — 314. Quibus detur restitutio in integrum, circa bona præscripta? — 315. IV. Condicio ad præscribendum est, ut res sit apta præscribi. — 316. Decisio quatuor Aularum facta Neapoli circa præscriptions. — 317. An in conscientia res præscripta possit retineri, etiam ubi lex præscriptionis non viget.

486. — ANTEQUAM aggrediamur tres hos perdifficiles sequentes Tractatus de Furto, Restitutione, et Contractibus, ad melius intelligendam ea, quæ dicentur, alia quædam generalia de Justitia et Jure expedit prænotare.

Justitia dividitur communiter in Legalem, Distributivam, et Commutativam. *Legalis* respicit Jura Legum, et penas. *Distributiva* respicit personarum merita, quoad præmia, et honores. *Commutativa* autem respicit æqualitatem valoris rerum, juxta hominum aestimationem, ut tantum domino reddatur, quantum ab eo surreptum, vel quantum damnum ei illatum est.

Jus autem dividitur in *Jus in re*, et in *Jus ad rem*. *Jus in re* est, quando res ipsa habetur obligata, et ideo tribuit rei vindicationem, seu actionem in rem ipsam, v. gr. Venditor, qui tradidit rem, actionem in ipsam rem habet pro pretio: Beneficiarius per collationem habet jus in Beneficium, et similia. *Jus autem ad rem* est, quando res nondum est obligata, sed tantum jus habetur ad eam acquirendam. Ideo jus ad rem tribuit tantum actionem personalem contra impedientem acquisitionem rei.

487. — Deinde Jus in re dividitur in *Dominium*, et *Usumfructum*. *Dominium* aliud est *jurisdictionis* erga subditos, ut habet Pater erga filios, Episcopus erga Dioecesanos, etc. Aliud *proprietatis* erga res, sive servitutem. Idem dominium aliud est *directum*, ut habet Princeps in feudis, et dominus in prædio dato ad emphyteusim: aliud est *utile*, quod habet Feudatarius, et Emphyteuta.

Ususfructus autem est jus utendi, et fruendi aliqua re, fructus ex ea percipiendo. Hic notandum, ab usufructuario differre usurarium, qui alicujus rei usum habet, v. gr. horti, ex quo colligere potest fructus pro sua familia, et suis hospitibus; non autem potest illos alienare, l. *Plenum. ff. de usu, etc.* Ita pariter habens dominum usum, potest eam habitare, sed non locare, nec alteri concedere usum, si ipse eam non habet. Notandum præterea, quod usufructuario incumbat solvere expensas pro fructuum perceptione, et tributa, seu collectas super rem impositas, ut ex l. *Hactenus, ff. de Usu.* Dicinde tenetur rem bene colere, arbores novas mortuis substituere. Ad magnas autem expensas non tenetur ipse, sed proprietarius. (V. *Not. X.*, pag. 397.)

488. — Filius familias dominum habet peculii Castrensis, et quasi-Castrensis. In quo notandum, quod peculium filiorum fam. sit quadruplex, *Castrense, Quasi-Castrense, Profectitium, et Adventitium*. Et I. *Castrense* dicuntur bona illa, quæ filius acquirit in castris et in militia, sive hæc sint debita, ut stipendia, sive hæc sint acquisita donatione à Præfectis militiæ, vel à Parentibus, aut ab aliis occasione militiæ, ut *Less. l. 2. c. 4. n. 7. Lugo D. 4. n. 15.* (V. *Not. XI.*, pag. 401.)

II. *Quasi-Castrense* dicuntur bona, quæ filius acquirit in Officiis publicis, Judicis, Advocati, Lectoris, Medici, etc. Istorum duorum peculiorum pertinet ad filium plenum jus quoad proprietatem, et usumfructum. Et hoc etiam merces exigatur à privatis, *Lugo n. 16. cum Sylvest. Mol. etc.* Idem ait *Lugo n. 17. cum Nao. Mol. de Notariis*, sive publicarum causarum, sive privatorum contractuum. Pro aliis verò Artificibus, etsi Publico inserviant, eorum tamen merces non pertinet ad peculium quasi-castrense: excipit tamen *Sanch. ap. Lugo n. 18. Architectos Principis*, vel communitatis. Omnia autem bona, donata intuitu exercitii prædictorum Officiorum, sunt quasi-castrensa, *Lugo. n. 19.* Hujusmodi sunt omnia, quæ acquiruntur à filio fam. ex officio clericali, ex *Auth. Presbyteros, 1. C. de Episc. et Cler.* Imò idem dicitur de omnibus, quæ Clerico adveniunt ex quocumque titulo. *Lugo n. 21. cum Mol. Sanch. et communi.* Hocque rectè dicit *Lugo n. 22. contra aliquos de Clericis etiam tonsuratis*, cum textus cit. exprimat etiam Cantores.

III. Peculium autem *Profectitium* sunt bona, quæ proficiscuntur de rebus paternis, et filius lucratur in ipsis negotiando; peculium hoc totum pertinet ad patrem quoad fructum, et proprietatem. Etiam dicuntur bona profectitia illa, quæ donantur filio intuitu patris: secus verò, si donantur filio intuitu sui ipsius, etsi occasione patris filius cognitus sit a donante, *Lugo n. 37.* In dubio autem, an aliquid sit donatum intuitu patris, vel filii, erit totum filii, si ipse bona fide incepit possidere; alias dividendum pro rata dubii. Bona vero donata filio à patre in patrimonium ad suscipiendos Ordines sacros, non sunt numeranda inter profectitia, sed bene sunt conferenda cum aliis fratribus, cùm ille hæreditatis portionem exposcit, ut *Lugo loc. cit. cum Mol.* et ut dicimus *n. 956.* Dubium fit 1. an, quod lucratur filius ex bonis paternis, sit totum et semper profectitium? Affirmant *Sylo. Azor. etc. apud Lugo n. 40.* Dicunt verò *Gom. Bart. Tab. Ang. etc. ib.*, esse partim profectitium, partim adventitium. *Lugo autem cum Mol.* tenet esse profectitium, si filius nomine patris negotietur, adventitium vero si nomine suo, putâ, si ipse furatus sit pecuniam à patre, vel si pecunia otiosa esset apud patrem. Certum autem est, ut docet *Lugo dict. n. 40.* quod, si filius negotietur extra domum patris ex aliis bonis quam paternis, lucrum non sit futurum profectitium. In dubio tamen, an lucrum provenerit ex bonis patris, vel alterius, tum tantum profectitum præsumitur, cùm filius administraret bona paterna. *Lugo n. 41. cum Gom. Bart. etc.* Dubium fit 2. an filius, pro labore præstito in beneficium patris, possit stipendum exigere? Affirmant *Nao. Less. Ang. Lop. ap. Sanch. l. 1. c. 2. d. 8. n. 1.* et probabile putant *Laym. lib. 3. tr. 4. c. 8. n. 6. et Bus. infr. n. 544.* Negant verò *Molin. et alii plures cum Sanch. loc. cit. et Cribix lib. 3. p. 1. n. 1054.* Rectè autem distinguit *Lugo D. 5. n. 42.* et ait, quod, si filius extra domum patris habitet, nec à patre alatur, id, quod lucrat, est adventitium; profectitum verò, si in domo

paterna degat, et à patre alatur, necnon obsequia illa sint patri debita: quæ si tamen excedant, bene potest filius petere stipendium. Sed hic dubium fit 3. utrum, si prædicta obsequia fuerint excedentia, et filius non petierit stipendum, præsumatur illud remisso? Omnino affirmant *Mol. D. 234. et Sanch. loc. c. n. 4.* quia hoc præstat bono communi, ut inter parentes et filios frequentia jurgia vitentur. Sed probabilius docet *Lugo dict. n. 42. cum Nav. Less. Ang. etc. ut supra*, quod, dum filius, si potest, non petat, rationabiliter remisso censeatur. Secus, si renuat poscere ex paterna reverentia; debet tamen eo casu detrahere alimenta à patre percepta. Vide etiam dicenda *num. 544.*

IV. Peculum tandem *Adventitium* sunt bona, quæ filiis, provenient aliunde quam ex bonis paternis, vel intuita patris acquisitis. Horum bonorum filius proprietatem habet, pater vero acquirit usumfructum, etiamsi sint bona majoratus. *Lugo D. 5. n. 30.* Quandoque tamen filius etiam talem usumfructum acquirit, nempe I. quando præcisè ususfructus donatur filio, vel donatur aliquid filio, patre contradicente. II. Si filius una cum patre succedit in hæreditatem fratris, vel sororis. Ita *Less. l. 2. c. 3. num. 9, 10 et 11. et Lugo D. 5. n. 23. cum aliis.* III. Addit *Lugo ibidem*, si filius accipit dotem, patre se non obligante. Vide alia apud *Lugo*. Exceptis autem his casibus: filius de bonis adventitiis non potest disponere sine consensu patris, nec testari, etiam cum ejus consensu, nisi ad pias causas, ex c. *Licet 4. de Sepult. in 6.* Potest tamen universè testari de castrensi peculio, ut *ibid.* Ususfructus autem peculii adventitiæ erit patris, quandiu vivit, etiamsi filius exierit à patria potestate; nisi filius electus sit ad Episcopatum, vel ad magnam dignitatem, scilicet, si fiat Cardinalis, Præfector Urbis majoris, Consiliarius regius, Magister militum: tunc enim totus ususfructus pertinet ad filium, ut *Lugo n. 24. Salm. tr. 12. c. 2. n. 128. Holzn. p. 4. n. 274.* Si vero pater emancipet filium, dimidia pars ususfructus erit patris, et dimidia filii, *Lugo, et Holzn. ib.* Hoc intelligitur tamen, si emancipatio fuerit voluntaria patris; nam, si filius emancipetur ratione matrimonii, ex iure Hispanico, tunc ususfructus erit totus filii; si vero ratione status religiosi à filio assumpti, ususfructus erit totus patris, *Lugo ibid.* Hic notandum I. quod, si pater permittat filio, ut discedat è sua domo, non censeatur remittere prædictum usumfructum, nisi filius dimittatur ad quærendum sibi victum; vel nisi filius, vidente et tacente patre, fructus expendat, ut *Lugo n. 27. ex l. Cum oportet. C. de bonis quæ liber.* Notandum II. quod, si bona sint usu consumptibilia, tunc pater possit de illis disponere, cum obligatione reddendi filio tantumdem, *Lugo n. 35. et Mol. (V. Not. XII, pag. 403.)*

489. — Bona uxoris alia sunt *dotalia*, alia *paraphernalia*, quæ sunt res, quas uxor attulit, vel sibi reservavit ultra dotem. Bonorum *paraphernalium* uxor habet plenum dominium, et usum, l. *Ac lege, ff. de Pactis.* Bonorum *dotalium* proprietas spectat ad uxorem, ususfructus vero et plena administratio ad maritum,

l. 2. ff. de jure dotium. Hinc uxor, post mortem viri, omnibus creditoribus personalibus præfertur. Et adhuc vivente viro, si ipse vergit ad inopiam, potest uxor dotem repetere *ex eodem l.* Deinde notandum, quod, si dos consistat in pecunia, vel rebus usu consumptibilibus, tunc dominium dotis plene transit ad virum, cum obligatione tantumdem restituendi, Matrimonio soluto, *l. Res in dotem, ff. de jure Dotium.* Deinceps notandum, quod, si bona dotalia, etiam stabilia, dentur viro æstimata, animo ut æstimationem venditionem constitutam, tunc vir etiam eorum dominium acquirit, et, soluto Matrimonio, non tenetur, nisi ad pretium reddendum, *l. Quoties, ff. de jure Dotium.* Et in prædictis duobus casibus, si pereunt dicta bona, viro pereunt, *l. c. Res in dotem.*

490. — Clericorum bona quadrupliciter distinguntur, vide-licet I. in bona *patrimonialia*, quæ dicuntur ea, quæ ipsi obveniunt ex quacumque causa profana; II. in bona *Quasi-patrimonialia* seu *Industrialia*, et dicuntur ea, quæ Clerici acquirunt ex Ecclesiasticis functionibus sine Beneficio, ut ex Concionibus, Missis, etc. III. in bona merè *Ecclesiastica*, et sunt illa, quæ acquiruntur ex Beneficiis; IV. tandem in bona *Parcimonia*, quæ sunt illa quæ Clericus ex redditibus Ecclesiasticis substraxit de sua sustentatione, vivendo parcius, quam honestè vivere potuisset.

491. — I. Quoad bona *Patrimonialia* certum est, quod Clerici plenum eorum dominium habent, ut patet ex c. *Relatum 12. de Testam.* II. Idem est de bonis *Industrialibus*, ut communiter docent DD. cum *Sanch. Cons. l. 2. c. 2. dub. 35 et 45. Less. de Just. l. 2. c. 4. dub. 6. Lugo de Just. D. 4. n. 23. Anacl. tr. 7. D. 4. q. 3. Vico Opusc. de Benef. q. 3. art. 1. n. 5. Salm. tr. 12. c. 2. n. 138. cum *Pal. Conin. etc.* Ex quo infert *Anacl. n. 27. cum Less. et aliis*, quod, si Clericus vivat, aut expendat de bonis his, vel propriis in piis causas, possit tantumdem accipere de bonis Ecclesiasticis, et de eis ad libitum disponere; quia, cum jus habeat vivendi ex Beneficio (ut infra videbimus in quæst. V.), non tenetur vivere ex bonis propriis; unde, si de iis vivat, potest uti compensatione. Hoc tamen non admittendum puto, si Clericus non habeat superfluum de bonis Ecclesiasticis, atque hic et nunc teneatur de bonis propriis pauperi subvenire. Secus autem, si hic et nunc non teneatur ad elemosynam, habeat tamen intentionem compensandi. An vero *Distributiones quotidianaæ Canonorum computentur inter bona Industrialia?* Negant *Nav. de Redit. Eccl. q. 1. n. 74. Sanch. l. c. dub. 46.* Quia (ut dicunt) Distributiones vere sunt partes redditum beneficii, et ideo eamdem natum ac onus sortiuntur, quam alii Beneficii fructus. Sed probabilius affirmant *Lugo D. 4. n. 25. et Salm. c. 2. n. 140. cum Azor. Sylvest. Angel. Bon. et Covarr. Ratio*, quia præfatae Distributiones, licet ex titulo Beneficii proveniant, non tamen dantur immediata pro titulo, sed pro servitio personali, tanquam personæ stipendium.*

III. Idem, quod de bonis *Patrimonialibus* et *industrialibus*,

dicitur de *Parcimonialibus*, ita ut possit Clericus ad libitum de eis disponere, ut docent *Navar. de Redit. q. 1. Mon. 30. Less. c. 1. n. 39. Cabass. Th. Jur. l. 2. c. 16. n. 8. Anael. n. 28. Mazz. tom. 2. p. 420. et Less. dict. c. 3. n. 39. cum Sot. Covarr. et aliis* (contra *Petroc. l. 4. de Benef. c. ult. q. 7. et alios paucos*). Et idem expressè docet *S. Th. 2. 2. qu. 185. art. 7. ubi ait*: « De his autem, quæ sunt specialiter suo usui (scilicet Clerici) deputata, videtur esse eadem ratio, quæ est de propriis bonis. » Ratio, quia præfata bona non dantur ut fructus Beneficii, sed ut stipendia laborum iis, qui Ecclesiæ inserviunt. Nec obstat textus in *c. Ut Episcopi. 12. q. 1. quem opponit Petr. ubi legitur*: « Quidquid vero de provisione suæ Ecclesiæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, omnia in jure Ecclesiæ reservare censimus. » Nam respondet ex prædictis, bona parcimonia non esse de provisione Ecclesiæ, sed de provisione seu stipendio laborum Ministri, ut sancitum fuit in *Conc. Agath. Can. 36*. ubi dictum fuit: « Clerici omnes qui fideliter Ecclesiæ deserviunt, stipendia, tantis laboribus debita, secundum servitium sui intuitum vel ordinationem Canonicam, à Sacerdotibus seu Episcopis consequuntur. »

IV. Major difficultas est de bonis merè *Ecclesiasticis*, quæ propriae sustentationi supersunt, an de iis possint Clerici, sine injustitia, male disponere? Certum est, quod Beneficiarii tenentur sub mortali reditus superflua suæ sustentationi in usus piis, aut in pauperes elargiri. Ita *S. Th. 2. 2. qu. 185. art. 7. Lugo. D. 4. n. 9. Sanch. Cons. l. 2. c. 2. dub. 38. Salm. tr. 12. c. 2. n. 141 et 144. cum Mol. Con. Pal. et communi*. An verò ad id teneantur virtute justitiae, vel Religionis, infra dicetur. Hic autem sedulo notandum: quod in hoc, ut materia censeatur gravis, requiritur quantitas multo major, quam in furto, ut dicunt *Lugo. n. 42. cum Mol. Henr. Holz. de Just. n. 204. et aliis ex D. Th. l. c. qui requirit multum excessum ad malam fidem Clerici constituendam*. Quænam autem sit ista notabilis quantitas? *Coninchius. Palauis*, et aliis apud *Mazz. t. 2. p. 419*, requirunt quartam, vel quintam partem superflorum. Sed verius sufficit pars vigesima ad materiam gravem constituantem, ut ait idem *Mazz. et tenent D. 4. n. 44. ac Croix l. 4. n. 1358*, qui cum *Haunoldo* meritò sententiā *Coninchii* reprobant. Hic obiter advertatur, *Benedictum XIV* in sua Bulla 29, *Universalis Ecclesiarum*, edita die 20 Aug. 1451. (*t. in Bullar.*), declarasse, quod, si Beneficiarius fructus Beneficii vendat per totam suam vitam, sive una, sive pluribus solutionibus, contractus est nullus.

Sed quær. I. An Clericus teneatur ex superfluis necessario pauperibus succurrere? Negant *Azor. p. 2. lib. 7. c. 11. q. 2. cum Nao. et Viva Opusc. de Benef. q. 2. a. 4. n. 12*, qui dicit cum *Vasq. et communi*, posse Clericum superfluum erogare, sive in pauperes, sive in alios piros usus pro suo libitu, quia sufficit illud applicare in Dei cultum, et non dissipare, ut loquitur *Trid. Sess. 25. cap. 1. de Ref.* Sed excipendum omnino mihi videtur

cum Lugo D. 4. n. 15. et 39. ac Less. c. 4. num. 47. si adsint pauperes, in gravi necessitate temporali vel spirituali constituti; tunc enim non potest Clericus superflua in alios usus piros expendere, quia tunc urget præceptum naturale charitatis, ex quo, si habet bona propria superflua statui, jam tenetur sub gravi iis illa elargiri. Et hic advertit *Viva l. c. cum Vasq. Pastores*, ut Episcopos et Parochos, teneri insuper inquirere hujusmodi pauperes, non tamen Beneficiarios non Pastores.

Quær. II. Qui veniant nomine pauperum? Veniunt quidem, non solum ostiati mendicantes, sed etiam ii, qui aliter nequeunt suum statum conservare. Veniunt etiam consanguinei, si verè pauperes sint, ita ut alias non possint proprium statum sustinere, ut *Sanch. Cons. l. 2. cap. 2. Dub. 38. n. 21. Laym. l. 4. tr. 2. c. 3. n. 3. Croix l. 4. n. 904. cum Azor. Pal. et communiter*. Et patet ex *Trid. sess. 25. c. 1. de Ref.* ubi interdicitur Beneficiarii, « ne ex redditibus ecclesiasticis consanguineos familiares suos augere studeant... Sed, si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant. » Hos autem consanguineos indigentes potest Clericus præferre aliis pauperibus, etiam gravius egenitibus (quidquid dicat *Laym. l. c.*). Ratio quia, ut bene advertit *Viva loc. cit. art. 2. n. 2. cum Mol. et communi*, subventio propinquorum egenitum pertinet etiam ad proprium statum Clerici servandum, cum illorum paupertas in ipsis dedecus redundet. Unde *Tol. lib. 5. c. 4. Concl. 3* sic scripsit: « Episcopus, subtractis que ad decentem victimum pertinent, et subtractis his, quæ gratia pietatis (nota) et caritatis potest in alios consanguineos indigentes, aut famulos distribuere, tenetur residuum dare pauperibus sub mortali. » Idque expressum habetur in Decreto indicto a Cardinali Polo, Legato Apostolico ann. 1566. apud *Thomassin. de Eccl. Discip. t. 3. p. 3. lib. 3. cap. 32.* quo præceptum fuit Beneficiariis Angliae (prout etiam olim præcepérat *S. Gregor. instruens Augustinum Anglorum apostolum*): « Ne sumptuum moderatio avaritiae tribuatur, quidquid ex fructibus Ecclesiarum, deductis iis, quæ earum munieribus sustinendis, et ipsis atque ipsorum Familiaribus necessaria sunt, supererit, id omne juxta illa, quæ *B. Greg. Papa Augustino* de fructibus Ecclesiæ dispensandis rescripsit, ad pauperes Christi alendos distribuant. » Hinc dicit *Croix lib. 4. n. 904. cum Azor. Pal. etc.* quod sub nomine victimi Beneficiario debiti veniunt omnia necessaria ad se et Familiam sustentandam; adque Familiam spectant Parentes, Fratres, Nepotes, et alii Consanguinei. Item advertunt *Laym. lib. 4. tract. 2. cap. 3. n. 3. Ronc. Cons. 6. n. 6. et Vico loc. cit. cum aliis*, quod, si Beneficiarius statum suum mutet ex assumptione ad Beneficium tunc potest subvenire consanguineis, saltē proximioribus, ut ipsi quodammodo decenter vivant juxta suam dignitatem. Hoc tamen, rectè ait *Roncaglia loc. cit.* procedere pro Episcopis, aut assumptis ad similem dignitatem, non verò pro Parochis.

Quær. III. An in distributione præferendi sint pauperes loci,

in quo est Beneficium? Dicunt *Salm. tr. 12. c. 2. n. 144. et Holzm. p. 4. tr. 1. n. 210.* quod, licet congruentius sit bona distribui pauperibus loci, de hoc tamen non est obligatio, nisi ibi sint pauperes, extrema vel etiam gravi egestate laborantes. Sed *Azor. p. 2. l. 7. c. 11. q. 2. Bonac. de Benef. D. 4. p. 2. n. 3. et Mol. D. 145. cum Navarr.* hanc limitationem negant, et censem, satis esse, si bona superflua in quosvis pauperes (intellige aequè egenites) erogentur; et si testatores oppositum expresserint, vel saltem tacite significarint. Ratio, quia Canones (præcisè in cap. *Sanctimus 31. Caus. 12. quest. 2.*) indistinctè præcipiunt, ut elemosyna fiat sive in cives, sive in exteris. Et hoc videtur satis probabile, quia pauperes loci non habent, saltem non constat eos habere peculiare jus ad illa bona. Excipit *Mol.* si aliud exigat bonum commune illius Diœcesis, putà, si subveniendum sit Collegio educandorum, etc.

Quær. IV. An Beneficiarii possint superflua reservare in futurum ad usus pios? Negat *Navarr.* dicens, ea statim esse distribuenda. Sed verius docet *S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 7. ad. 4.* (quem sequitur *P. Holzm. part. 4. n. 207. cum aliis*) dicens: « Si quis, necessitate non imminente providendi pauperibus, de his quæ superfluant ex preventibus Ecclesiae possessiones emat, vel in thesauro reponat in futurum utilitati Ecclesiae et necessitatibus pauperum, laudabiliter facit. » Bene tamen advertit *Holzmann loc. cit.* quod eo casu cautio adhibenda sit, ne morte adveniente, tales reditus fortè à consanguineis diripiatur.

Quær. V. An Clericus, qui habet ex suo, unde vivat, possit sustentare ex redditibus Beneficii? Negant aliqui pauci; sed affirmandum cum *Habert. de Just. t. 4. c. 21. in fin. Petrocor. de Benef. cap. ult. q. 8. Fagnan. cap. Si quis de Pec. Cler. Anac. q. 3. n. 27. Holzm. n. 208. etc. communiter.* Rectè enim ait *Fagn.* quod primis Ecclesiae sæculis nulli Clerici admittebantur, nisi qui, relicitis omnibus propriis bonis, de solis Fidelium oblationibus vivere volebant. Secundo autem tempore, si id servare solebant, permettebatur eis vivere ex proprio patrimonio; modo nihil de oblationibus exigerent. Tertio demum tempore, scil. postquam Clerici portionem suam à Mensa Episcopali separatam habere coeperunt, et Beneficia fuerunt illis credita, mos inolevit, ut ipsi, separato Patrimonio, Ecclesiae bonis viverent. Et hoc sanè est rationi naturali omnino consonum; justum enim est ut qui Altari servit, de Altari vivat, juxta illud: *Quis militat suis stipendiis unquam?* *Ap. 1. Cor.* Fortene divites qui Reipublice inservientes stipendia habent, injustè accipiunt? Per accidens autem est, quod sint divites, vel pauperes. Et hanc sententiam expresse tenet *D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 7. ad 3.* Rectè vero limitat *S. D.* si casus occurreret, quod aliquis pauper esset in gravi necessitate; nam tunc ait: « In tali necessitate peccaret Clericus, si vellet de rebus Ecclesiae vivere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus vivere posset. » Ratio patet, quia

tunc, jam habens superfluum statui, pauperi graviter egenti succurrere tenetur.

Quær. VI. An, sicut Beneficiarii erogare tenentur superflua in usus pios, ita etiam Pensionarii? Affirmant *Sanch. Cons. lib. 2. cap. 2. dubium 47. Mazzot. t. 2. p. 421. et Salm. tr. 12. cap. 2. n. 147. cum Mol. et Pal.* modo Pensio sit ecclesiastica, aut detur Ecclesiasticis: Seens, si sit mere Laicalis ob titulum mere sæcularem, et detur laicis ob obsequia praestita, putà Principibus, equitibus, etc. aut si detur Clericis ob aliquod munus temporale, tempè Cantoris, Procuratoris, etc. Ratio, quia cum hæc obligatio sit annexa redditibus Beneficii, Pensio illa Ecclesiastica, ex fructibus Beneficii detracta, transit cum codem onere. Satis tamen probabiliter negat *Lug. D. 4. n. 32. cum Vasq. Gigas, Coo. etc.* et ita decisum habetur in Rota Rom. ap. *Azor.* Ratio, quia, dum Pontifex justam ob causam extrahit Pensionem ex fructibus Beneficii, jam eosdem fructus applicat in usus pios; unde fructus isti non ferunt secum obligationem, ut iterum piè applicentur. Idem ait *Mastrius D. 14. q. 2. a. 3. n. 69. cum Bon. etc. contra Nav. Azor. etc. de Equilibus Commandataris S. Jacobi Calatravæ, Alcantaræ, et S. Stephani Florentiæ, etc. quibus à Gregor. XIII jam concessum est testari.*

492. — Quæritur VII. An Beneficiarii, expendentes reditus superfluos Beneficii in usus profanos, teneantur ad restitutio- nem? Hæc quæstio magnopere inter DD. agitatur, et ideo in ejus discussione diutiùs innumerabor. Prima sententia probabilis, et valde communior inter recentiores, negat. Hanc tenent *S. Antonin. t. 2. tit. 2. cap. 5. §. 3. Less. de Just. lib. 4. c. 4. n. 43. Mol. tom. 1. tr. 2. D. 143. Cabass. Theor. Jur. lib. 2. cap. 26. n. 7. Sporer de 7. Præc. c. 1. n. 113. Azor. p. 2 lib. 7. c. 9. Vico Opusc. de Benef. q. 2. a. 3. n. 2. Mazzot. tom. 2. pag. 419. Sanch. l. 2. Cons. cap. 2. d. 37. n. 2. Anacl. tract. 7. D. 4. quæst. 3. n. 34. Holzm. p. 4. de Just. n. 196. Salm. tract. 12. cap. 2. n. 155. cum Pal. Con. etc. Lugo de Just. D. 4. n. 2. cum Soto, Gers. Abal. Vasq. Adrian. Tab. Cocarr. Cordub. Arag. etc. Auctores hujus sententia diversis rationibus utuntur. Major pars eorum sic ratiocinatur: Omnes Clerici antiquitus in communi vivebant, et bona Ecclesiastica singulis distribuebantur, prout opus erat ad cujusque sustentationem; reliquum vero applicabatur fabricæ Ecclesiarum, et pauperum subventioni. Sed Simplicius Papa, qui creatus estan. 465. in cap. de redditibus, 28. Caus. 12. quest. 2. eo quod, frigescente charitate, forte Episcopi non tam fideles essent in tali distributione, fructus bonorum Ecclesiasticorum in quatuor partes divisit, primam applicando Episcopis, secundam Clericis, tertiam fabricæ Ecclesiarum, quartam pauperibus. Idque confirmavit Gelasius in cap. Concesso. 26. et Gregorius in cap. Cognovimus 29. dict. cap. 12. quæst. 2. Hinc dicunt, quod, licet ante hanc divisionem nullus Clericorum ad ea bona jus haberet, post divisionem tamen eorum dominium ipsi adepti sunt, cum illa ab Ecclesia ad proprium*

usum fuerint eis deputata. Idque confirmant ex Concilio Trid. Sess. 24. c. 12. de Reform. ubi præcipitur, quod Beneficiarius, omittens recitationem Horarum, « privetur dimidia parte fructuorum, quos ratione etiam præbendæ ac residentiæ fecit suos. » Ergo, ut arguant, Concilium supponit, Clericum vere dominum ipsorum fructuum acquisivisse. Ex quibus concludunt, obligacionem, quam habent beneficiarii erogandi superflua pauperibus, non oriri ex justitia, sed ex virtute Religionis, quæ non obligat ad restitutionem.

Cabassutius verò l. c. cum *Azor.* alia via incedens, hanc sententiam tuerit; dicit enim, hanc obligationem Beneficiariorum erogandi superflua in usus pios non esse de lege naturali justitiae, quia Fundatores Beneficiariorum liberè, et sine ullo pacto donant Clericis eorum fructus; sed esse tantum de lege Ecclesie, quæ ipsos intendit obligare virtute Religionis, vel charitatis, ad applicandos hujusmodi fructus superfluos in usus pios, tanquam bona dicata Deo, et ex pietate donata. Nec obstat, quod ait *Naoar.* hanc obligationem restitutionis oriri ex præsumpta mente testatorum, qui videntur bona reliquise cum tacito pacto, quod Clerici, detracta sua sustentatione, reliqua in pios usus expenderent. Respondet enim *Cabassutius*, noluisse quidem testatores, ut sua bona luxui Clericorum deseruirent, sed non censem, voluisse eos adstringere ad illam obligationem; quemadmodum quicumque testator minimè intendit, ut hæres suus bona relicta dissipet, si tamen ille dissipabit, non idem peccabit contra justitiam, quia illa testatoris intentio non fuit in pactum expresse deducta. Et pro hac sententia non potest negari fuisse etiam *D. Th.* non jam in *Summa* 2. 2. q. 185. art. 7. ut censem *Salm.* quia ibi loquitur tantum de iis, quæ specialiter sunt suo usui (scilicet Beneficiarii) deputata, id est assignata suæ necessaria sustentationi, ut *Contrarin* explicant. Sed expressè id docet in *Quodlib.* 6. art. 12. ad 3. ubi distinguit bona ecclesiastica assignata pauperibus, ab illis, quæ assignantur Clericis, prout sunt Præbendæ, de quibus ait, ipsos nullam debere restitutionem. Hæc *S. Doctoris* verba: « Alter ergo dicendum est de illis ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, et ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona Hospitalium, etc. et alter de illis bonis, quæ principaliter sunt attributa usibus Ministrorum, sicut sunt Præbendæ Clericorum, et alia hujusmodi. Nam in bonis primis peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum alius in suos usus assumit, quod est alterius: Et ideo tenetur ad restitutionem, tanquam defraudator rei alienæ. In secundis verò non committitur peccatum, nisi per abusum: sicut et de bonis Patrimonialibus dictum. Unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad pœnitentiam peragendam. »

Secunda verò sententia tenet, Beneficiarium obligari ad restitutionem; ita sentiunt *Nao.* tract. de Redit. Eccl. q. 1. n. 4. *Laym.* l. 4. tr. 4. cap. 3. n. 3. *Bon.* de Benef. D. 4. p. 2. n. 9.

Petrocor. tom. 4. cod. tit. c. ult. q. 7. *Habert* tom. 4. de Just. cap. 21. *Concina* tom. 2. Diss. 6. c. 18. *Roncaglia de Præc.* VII. c. 6. Reg. in praxi cum Petr. *Soto*, *Archidiac.* Comit. et *Tanner*. item *Panorm.* *Armill.* *Angel.* *Major.* *Hostiens.* et alii apud *Lugo de Rest.* D. 4. n. 1. Dicunt autem hi, quod ante suppositam divisionem Clerici minimè quidem erant domini bonorum Ecclesiasticorum, cum omnia tunc essent communia; unde, quidquid ipsi præter necessariam sustentationem sibi vindicabant, restituere tenebantur. Probari igitur deberet divisio præcepta per Simplicium; sed de hac divisione nullum probatur vestigium, quinimo (ait *Habert loc. cit.*) multa suadent divisionem hanc non fuisse peractam, cum nullibi videatur sua portio pauperibus, aut fabricis Ecclesiasticorum assignata. Saltem (dicunt) de hoc non constat, et usque dum non constat, pauperes jus primævum retinent ad illa bona Ecclesiastica, tenenturque Beneficiarii ex justitia superflua ipsis ministrare.

Nec revera probabile videtur id, quod adstruit *Cabassutius*, nempe, quod testatores intenderint bona sua in dominium Clericorum relinquere: potius enim præsumendum, ipsos relinquere voluisse ea in manus Ecclesie, ut ipsa postmodum per suos Prælatos Ministris bona illa committeret, ut ex eis ipsi sustentarentur, et superfluum pauperibus erogarent. Et quod hæc fuerit intentio Fundatorum, testatur Concilium Aquisgranense ann. 816. ubi in *Can.* 116. dicitur: « Fideles ob Animarum suarum remedium suis facultatibus sanctam locupletem fecerunt Ecclesiam, ut his et Milites Christi alearentur, Ecclesiae exornarentur, et pauperes recrearentur. » Unde plures AA. ut *Fill.* *Petroc.* *Thomassin.* et *Natal.* *Alexander*, constanter sentiunt, numquam Beneficiarios dominium adeptos esse fructuum Beneficiariorum. Sed quidquid sit de voluntate Testatorum, de qua non constat, prout utique etiam constare deberet, ut certè dici posset, eos dominium talium bonorum in Clericos translusisse: saltem Ecclesia, quæ bonorum Ecclesiasticorum (ut omnes fatentur) supremum dominium habet, noluit suos Ministros eorum aliud acquirere dominium, nisi limitatum, cum onere scilicet superfluum reddendi pauperibus, ut valde probabiliter ex *Tridentino* l. c., ut supra, tenent *Ronc.* *Bon.* *Laym.* cum *Palud.* et non dissentit *Habert*. Prout enim, si alicui dentur centum aurei ad peregrinationem agendam, cum pacto, ut, quod superest, pauperibus eroget, iste acquirit dominium centum aureorum, sed gravatum, ita ut teneatur ex justitia superfluum pauperibus elargiri, ita et Beneficiarius. Quod autem Ecclesia revera hoc dominium, si concederet, limitatum quidem concederet Beneficiariis, cum onere certo superfluum distribuendi pauperibus, pluribus probatur testimonii. *Gratianus in Causa* 12. q. 1. post c. 15 et 27. querit, an Mensa communis scindi potuerit in plures Præbendas? Respondet affirmando, eò quod, sicut superflua Mensæ communis olim erant pauperibus eroganda, sic hodie superflua cujusque Præbendæ; quo *Gratianus* ostendit, quod,

sicut antiquitus Ecclesiastici onus justitiae habebant superfluum bonorum communium pauperibus distribuendi, sic etiam habent, posteaquam Præbendas incepint possidere. « Ita et Præbendæ ecclesiasticorum (verba Gratiani) eadem charitate manente » piè et religiose possunt distribui; nec tunc rebus Ecclesiæ ut » propriis, sed ut communibus deservituræ. » Ex quo patet, Præbendas non jam institutas fuisse, ut essent totaliter propriæ Clericorum, sed eis reale onus aliorum priorum usum annexum esse. Item in Concilio Mediol. 1. ann. 1565. sub D. Carolo Borromeo, p. 39, sic dicitur : « Si vero, qui Beneficia Ecclesiastica obtinent, quorum fructus ad eos sunt attributi, si ubiores sint, quam ad luendam vitam requiratur, dubitare non debent, » ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut præter ea, » quæ ad victimum satis essent, suppeterent etiam quibus pauperum inopia sublevaretur. » Et idem sanctius fuit de Episcopis in Capitularibus Caroli Magni l. 6. c. 58. in Cone. Gall. t. 2. p. 429. ubi : « Episcopus Ecclesiasticarum rerum potestatem » habeat, ad dispensandum erga omnes qui indigent, participet » et ipse quibus indigel. » Item D. Petrus Damianus apud Baro-nium an. 1055, sic quendam Episcopum monet : « An ignoras, » quia ad hoc Ecclesiæ prædia conferuntur, ut ex eis pauperes » sustententur? » Deinde subdit, quod prioribus sæculis agri Ecclesiæ donati, vendebantur, et pretium distribuebatur pauperibus : sed postea « Procedente tempore Ecclesiarum Rec-toribus visum est, ut ipsa potius prædia traderentur, ut scilicet » non modo Clericos Ecclesia pasceret, sed et refrigerii stipem » indigentibus ministraret. »

His tam non obstantibus, nequit negari, primam sententiam esse satis probabilem, præsertim ex auctoritate S. Thome (juxta ejus verba, supra relata) qui supponit, et asserit pro certo, factam fuisse præfatam divisionem bonorum, et ideo absolute ipse eximit Clericum à restitutione, si bonis Ecclesiasticis abutitur. Præterquam quod, ut scribit quidam doctus Neotericus, non iam Papa Simplicius divisionem illam introduxit; sed ipsam introductam inventit, et dumtaxat ipse executionem ejus præcepit, prout clare eruitur ex illius Epistola, scripta ad Florentium, aliosque Episcopos, adversus Episcopum Gaudentium, qui præter portionem propriam tres alias partes sibi usurpaverat : unde Pontifex præcipit auferri ab eo omnem talium bonorum administrationem, ipsumque teneri ad restituendum portiones, quas per triennium exegerat. « Simul etiam (verba sunt Simplicii) de redditibus Ecclesiæ, vel oblatione fidelium, quid deceat nescienti, nihil licere permittat : sed sola ei ex his quarta portio remittatur.... Cui etiam hoc specialiter præcipimus imminere, ut tres illas portiones, quas per triennium dicitur sibi tantummodo vindicasse, restituat. » Ep. Simplicii ad Florent. etc. scripta an. 475. apud Harduin. in Collect. Conc. tom. 2. pag. 804. Quapropter non incongruè Fautores primæ sententiae concludunt ex divisione executa, bona Clericis attributa jam transisse in eorum

dominium. Quod videtur confirmari à Tridentino, ut supra Sess. 24. c. 12. de Ref. verbis illis, fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos. Insuper ex Conc. Lateranensi V. sess. 9. §. Statuimus, ubi dictum fuit, quod Beneficiarius Officium post sex menses à possessione Beneficii omittens, fructus suos non faciat; ergo, si Officium non omittit, jam facit suos.

Quær. VIII. An, dono accipiens à Beneficiario hæc bona superflua, peccet graviter, et tenetur ad restitutionem? Quod ad restitutionem pertinet, cum teneri negant omnes AA. qui in precedenti questione censem, Beneficiarium non obligari ex justitia ad talia bona in pios usus eroganda. Nos tamen distinguendum putamus. Si Beneficiarius ob talem donationem non reddatur impotens ad satisfaciendum præfatæ suæ obligationi, nihil tenetur restituere accipiens, cum valde sit probable, ut docent Laym. Bon. Palud. et Ronc. ut supra retulimus, quod Beneficiarius bene habeat dominium fructuum superflorum, etiæ gravatum onere illos in pios usus elargiendi. Ergo, si eos donet, suum donat, et aliunde jam poterit satisfacere; quod si non faciat, id proveniet ex sua malitia, non ex acceptatione donatarii, ut recte ait Lug. D. 4. n. 48. Si vero per talem donationem Clericus redditur impotens, dicimus probabilius accipientem teneri ad restitutionem, juxta nostram sententiam, quæ tenuimus, Beneficiarium obligari ex justitia dare superflua pauperibus; tunc enim donatarios accipiendo verè influit in damnum pauperum, qui jus habent ad illa bona, prout in simili casu diximus n. 112. et fusius probabimus de Contract. n. 722. Dixi probabilius; non enim nego, posse accipientem excusari à restitutione propter probabilitatem contrariae sententiae, intellige quoad partem juxta proportionem talis probabilitatis, si accepit cum dubia fide; quod si vero in bona fide acceperit, probabilius est non teneri eum ad aliquid restituendum, juxta dicta lib. 1. n. 83. et l. 3. n. 927.

Sed, admissa sententia contraria tanquam probabili, scilicet, quod absit peccatum contra justitiam, nunc dubium occurrit, an accipiens peccet cooperando peccato donantis contra Religionem aut Charitatem, ut supponunt præfatæ sententiae Auctores? Affirmant Mazzot. tom. 2. pag. 419. et Sanch. Consc. c. 2. D. 38. n. 14. citant Navarr. Sylo. etc. communiter, ut asserunt. Ratio, quia accipiens verè cooperatur ad consummationem peccati donantis, concurrendo ad translationem dominii rei donatæ, quod non transferunt, nisi per acceptationem. Sed probabilius (juxta illam sententiam) dicimus cum Lugo D. 4. n. 49. Busemb. l. 4. n. 183. Holzm. p. 4. de Just. n. 221. et Salm. tract. 12. c. 2. n. 149, accipientem non peccare, neque contra Religionem, neque contra charitatem, nisi petat, vel inducat ad donandum. Non contra Religionem, quia tunc ipse minimè cooperatur peccato donantis; licet enim dominium rei non transferatur sine ejus acceptione, tamen peccatum donantis jam per ipsam oblationem, etiam externè, omnino consummatum est; per accidentem autem si fiat, quod oblatio effectum habeat vel non, per acceptationem vel

refutationem donatarii; prout nihil minuit, vel addit ad peccatum homicidæ, quod ex vulnere lethali, ab ipso inflicto, mors vulnerati sequatur, vel non. Neque contra charitatem, ratione damni, quod ex illa donatione pauperibus obvenit, quia charitas non obligat hominem, ut cum suo æquali incommodo alienum documentum evitet, prout ait *Lugo loc. cit. num. 50. cum Less.* Semper intellige, si acceptet cum bona fide, ut mox supra limitavimus.

An autem Regulares, facti Episcopi, possint liberè disponere de bonis Ecclesiasticis et Patrimonialibus? Probabilius negatur. Vide dicenda l. 4. de *Statu Relig.* num. 2. ubi *Salmant. cum aliis* secus dicunt de bonis Patrimonialibus.

DE ACQUISITIONE DOMINII.

493. — Tribus modis Dominium acquiritur: 1. Jure Naturali, seu Gentium. 2. Jure Civili, aut Canonico, scilicet per præscriptionem, et usucaptionem. 3. Voluntate privata hominum, per contractus. Addi posset alius modus, jure belli; sed iste magis pertinet ad jus Gentium. Jure autem Gentium pluribus modis dominium acquiritur.

Et I. *Occupatione*; ex §. *Feræ Inst. de Rerum divisione*, ubi sic dicitur: « Quod enim ante nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur. » Quid de Thesauris inventis? *Vid. infra n. 602.* Quid de Venatione, et Piscatione? *Vid. n. 604.* Certum autem est, omnia bona inventa restituenda esse domino certo, si iste inventatur. An vero post inquisitionem, domino non invento, sit obligatio restituendi res inventas pauperibus? Triplex adest sententia. *Vid. Dub. 5. n. 603.* (V. Not. XIII, pag. 410.)

494. — II. Acquiritur dominium *Nativitate*, per quam nostra sunt, quæ nascentur à propriis animalibus, ex §. 1. *Item cap. eod. loco Inst.* Hinc ad usumfructuarium spectant partus ovium, equarum, etc. salvo semper numero matrum.

495. — III. *Alluvione*, qua, si aliquid latenter et insensibiliter tuo fundo adjiciatur, tibi acquiritur. Secus autem, si patenter adjiceretur pars de prædio alterius, tunc enim ipsa ad eundem pertineret, ex §. *Præterea eod. loc.* Statutum etiam est *ibid.* quod, si alveus fluvii divertat ad aliam partem, novus alveus sit publicus, aut alterius, si iste esset fluvii dominus; antiquus autem alveus accrescat iis, qui agros utrimque habent. (V. XIV, p. 410.)

496. — IV. *Specificatione*, quando forma datur in alienam materiam, v. gr. si bona fide ex aliena lana vestem tibi conficias, dominus illius efficeris, domino lanæ pretium solvendo, §. *Cum ex alien. eod. loc. cum limitationibus tamen ibi expressis.* Idem, si facias preciosam picturam, vel scripturam in vili tabula, vel tela aliena, ut ait *Tamb.* ex §. 34. *ibid.* Secus tamen esset si de alienis uvis vinum faceres: illud enim ad dominum uvarum pertinet; ita *Tamb.* Sed contradicit *Croix l. 3. p. 2. n. 121.* Dicit etiam *Croix n. 123*, quod, si ex alieno frumento farinam facias, farina sit tua. Et idem dicit, si de aliena queru facias navem,

n. 134. cum Haunoldo. Secus vero, si navem facias de assibus alienis, quia tunc navis adhuc in primos asseres reduci posset. Probabilius autem addit *Croix n. 123. cum Gloss. ad §. 25. Instit. et Haunoldo contra alios*, ad acquirendum dominium per specificationem, bonam fidem requiri. (V. Not. XV, pag. 411)

497. — V. *Accessione*, quando alicui rei accedit ornamentum, licet pretiosius, putâ si vesti tuæ intextetur purpura aliena, vel tuo auro aliena gemma, purpura, et gemma à te acquiritur. §. *Si tamen eod. loc. Limitant DD.* nisi ornamentum facile divelli posset. *Croix ibid. n. 126. cum Lug.* (V. Not. XVI, pag. 412.)

498. — VI. *Confusione*, vel *Commixtione*. *Confusio* est quando duo corpora liquida, aut liquefacta (ejusdem, sive alterius speciei) ita coeunt in unum, ut post confusione nulla pars assignari possit, quæ de utroque non participet: utpote, si misceatur vinum cum vino, aurum cum auro, vel argentum cum stanno, etc. *Commixtio* autem est, quando miscentur solidæ, ut nummi cum nummis, frumentum cum frumento, ita ut de quovis grano separato dici non possit, quod illud sit utriusque materiæ, *Croix l. 3. p. 2. n. 116.* His positis, sciendum quod *Confusionem*, quod si *Confusio* consensu dominorum, vel casu sit facta, tunc res erit communis, et Judicis arbitrio dividenda, ex §. *Si duorum 27. eodem Inst. V. Tamb. Dec. l. 8. tr. 3. c. 3. §. 4. n. 11. cum Palao. Croix l. 3. p. 2. n. 117.* Si vero *Confusio* altero nesciente, vel invito sit facta, tunc dominium rei tibi acquiritur, si opera tua facta sit *confusio*, et amplius sit tua major materiæ pars; teneris tamen alienæ pretium solvere, ex dicto §. 25. Ratio, quia tunc aliena rès habetur ut accessoria ad rem tuam. Non vero, si tua pars esset modica. *Tamb. ibid. cum Azor.* Quod si res sint æquales, tunc tota materia erit communis, *Tamb. eod. loc.* Quoad *Commixtionem* autem, si hec sit pecuniæ, habetur lex expressa, quod miscens alienam cum pecunia sua, animo dominium totius habendi, totius sit dominus, etiam altero inscio, vel invito: Nam in l. *Si alieni, ff. de Solutionibus*, sic dicitur: « Si alieni nummi, inscio vel invito domino, soluti sunt, manentejus, cuius fuerant. Sed, si mixti aliis sunt, ita ut discerni non possint, ejus fieri, qui accepit, in libris Cassii scriptum est; ita ut furti actio Domino cum eo, qui dedisset, competeteret. » Hinc etiam quando mixtio, quæ discerni non potest, facta sit mala fide, numini sunt accipientis, sive furis. Hoc tamen intelligendum, quando major pars pecuniae sit miscentis; secus, si minor, vel æqualis, quia tunc totus cumulus communis erit, ut *Lugo, Mol. Vasq. et Dic. ap. Croix lib. 3. p. 2. num. 118.* Et idem esset, si commixtio casu, vel consensu Dominorum facta fuisset, ut diximus; vide dict. §. 27 et 28. *Quod si eod. Inst. (V. Not. XVII, pag. 412.)*

499. — Quæritur autem, an idem, quod in nummis, currat in mixtione aliarum rerum, frumenti, leguminum, etc.? Negant *Gloss. in d. l. Si alieni, Anac. Theol. Mor. Tract. 7. D. 5. q. 3. 28 et 29. cum Henn. ap. Croix ibid. n. 119.* Quia dicunt, id tantum de pecunia statulum fuisse ob specialem rationem,